

הסס. גזי מתניתין: **כי אמרה.** מקבלת ליה והוינא צדיה שזקין לה: **צעלי ראסן.** שרן יש לו צמוח: **וויסקין.** חלשים: **ורמו ידידי עליה.** זבובין כרוכין אחריו: **פילא.** עשב שקורין פוליוין: **ונודנא.** אלישיני'א: **גירדא דאגוזא.** **דאשפא.** מה שגוררין מן העור: **כנילי מלכא.** חצצלת: **מסחלא דיקנא סומקא.** שומר שיש להס לתמרים צקנותן כעין שיש לאגוזים **קנינים:** לניסא דששא. של שש. כלומר מקוס שאין רוח שולט סס: **עב לנני ואריחא.** שכותלן עב צדעה לצנים זה אלל זה ואריח שהוא חזי לצניה והלצניה שלשה טפחים: **ונוטיל ליה.** ושופקן לו מאותן מים: **עד דרפיא ארעיפא דמוחיה.** גולגלתא ומתרכת ונוחה ליקרע צסקין: **ערפי.** עלין: **ומדלי כל חד כרעא.** מנגייה רגלו של שרן ומושיע העלה תחת רגלו שאס לא יעשה כן לכשיזיק בגופו ליטלו יענוד צפרניו צמוחו ויקוד את הקרוס: **צצסא.** טעלי'ש: **דחי לא.** אס לא ישרפנו יחזור עליו: **הסרו מוזבוי צעלי ראסן.** זבובים השוכנים עליו קשות להציל אותו חולי על אש אחר: **צויקיס.** צמקוס שנתנה רוח אחת על שניהם: **מינדך צפו.**

התם כי אמרה הוינא בהדיה שבקינן לה הכא אף על גב דאמרה הוינא בהדיה לא שבקינן לה והרי מוכה שחין דאף על גב דאמרה הוינא בהדיה לא שבקינן לה דתנן חוץ ממוכה שחין מפני שממקתו וקתני התם כי אמרה דיירנא בהדיה בסהדי שבקינן לה הכא אע"ג דאמרה דיירנא בהדיה בסהדי לא שבקינן לה תניא א' אמר רבי יוסי שה לוי זקן אחד מאנשי ירושלים עשרים וארבעה מוכי שחין הן וכולן אמרו חכמים תשמיש קשה להן ובעלי ראתן קשה מכולן **ממאי הוי** ד' דתניא הקיז דם ושמישו הויין לו בנים ויתיקון הקיזו שניהם ושמישו הויין לו בנים בעלי ראתן אמר רב פפא לא אמרן אלא דלא טעים מידי אבל טעים מידי לית לן בה מאי סימניה דלפן עיניה ודייבי נחיריה ואיתי ליה רירא מפומיה ורמו דידיבי

נדכן אלס צדעה שעוסק צמורה ומושינן אללו ומוצטת הוא שמגין התורה עליו ולא יחוק: **כי הוה שבי.** כשהגיע זמנו ליפטור: **אהוי לי דוספאי.** הולכיני לנן עדן והראני מקומי: **שוור.** קפץ: **איטשיל אצנעסא.** אס נצצע צצצועה מעולם ושאל עליה להתירה: **פעקטי.** פלטיט'ל: **אס קן ליה אס בר ליואי.** אין אתה ראוי לכרוז זה שאני שומע שהקטת אינו אלל אום צדיים שלא יתכר העולם ואס יש לדיק גמור צדור אין לדיק אום: **לא הוואי מירי.** לא נראה הקטת דימיו: **שושינייה.** אוהבו ורגלו אללו מלאך המות: **מי אינרסם צצעלי ראסן ועסקס צמורה.** כדוהו עביר איזו שהיה מסכן צנפשו לצדד את התורה: **צציל כדוד עצמך.** שיקרבו לדין ויפסדון ויתעסקו בן: **אמר אלני לאפקוי ממאן דלא קיים.** עמוד זה צל להוליא מעליו מי שלא קיים את כל התורה כמו שקיים הוא: **של היומי.** שמטיילן צו כשות שגדל צהימי:

הדרן עלך המדיר

עילויה ומאי אסותיה אמר אביי פילא ולודנא גירדא דאגוזא וגירדא א' דאשפא וכליל מלכא ומתחלא דדיקלא סימקא ושליק להו בהדי הדדי ומעייל ליה לביתא דשישא ואי לא איכא ביתא דשישא מעייל ליה לביתא דרשב לבני ואריחא ונטיל ליה תלת מאה כסי על רישיה עד דרפיא ארעיפא דמוחיה וקרע למוחיה ומייתי ארבע מרפי דאסא ומדלי כל חד כרעא ומותיב חד ושקיל בצבתא וקלי ליה דאי לא הדר עילויה מכריו רבי יוחנן הוהרו מזבובי של בעלי ראתן רבי זירא לא הוה יתיב בויקיה רבי אלעזר לא עייל באהליה רבי אמי ורבי אסי הוה אכלי מביעי דהדיא מבווא ריב"ל מיכרך בהו ועסיק בתורה אמר יאילת אהבים ויעלת הן אם הן מעלה על לומדיה אגוני לא מננא כי הוה שכיב אמרו ליה למלאך המות זיל עביד ליה רעותיה אזל איתחוי ליה א"ל אחוי לי דוכתאי אמר ליה לחיי א"ל הב לי סכינך דלמא מבעתת לי באורחא יהבה ניהליה כי מוא להתם דלייה קא מחוי ליה שוור נפל לההוא גיסא נקמיה בקרנא דגלימיה א"ל בשבועתא דלא אתינא אמר קודשא בריך הוא אי איתשיל אשבועתא ניהדר אי לא לא ניהדר אמר ליה הב לי סכינא לא הוה קא יהיב ליה נפקא בת קלא ואמרה ליה הב ניהליה דמיתבעא לברייתא מכריו אליהו קמיה פנו מקום לבר ליואי פנו מקום לבר ליואי אזל אשכחיה לר' שמעון בן יוחאי דהוה יתיב על הלית עשר תכטקי פיזא אמר ליה בר ליואי אמר ליה הן נראתה קשת בימך אמר ליה הן אם כן אי אתה בר ליואי ולא היא דלא הוואי מידי אלא סבר לא אחזיק מיבותא לנפשאי רבי חנינא בר פפא שושביניה הוה כי הוה קא ניהא נפשיה אמרו ליה למלאך המות זיל עביד ליה רעותיה אזל לגביה ואיתחוי ליה אמר ליה שבקי תלתין יום עד דנהדר תלמודאי דאמרי א' אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו שבקיה לכתור תלתין יומין אזל איתחוי ליה א"ל אחוי לי דוכתאי א"ל לחיי א"ל הב לי סכינך דלמא מבעתת לי באורחא אמר ליה כחברך בעית למיעבד לי אמר ליה אייתי ספר תורה וחזי מי איכא מידי דכתיב ביה דלא קיימתיה אמר ליה מי איכרכת בבעלי ראתן ואיעסקת בתורה ואפילו הכי א' כי נח נפשיה אפסיק ליה עמודא דנורא בין דידיה לעלמא וגמירי דלא מפסיק עמודא דנורא אלא אחד בדרא או לתרין בדרא קרב לגביה רבי אלכסנדרי אמר עשה בשביל כבוד חכמים לא אשגח עשה בשביל כבוד אביי לאפקוי ממאן דלא קיים א' (אפילו אות אחת) אמר ליה רב אדא בר מתנא לאפקוי ממר דלא את ליה מעקה לאיגריה ולא היא מיהוה הוה וההיא שעתא הוא דשרייה זיקא אמר ר' חנינא מפני מה אין בעלי ראתן בבבל מפני שאוכלין תרדין ושותין שכר של היזמי אמר רבי יוחנן מפני מה אין מצורעין בבבל מפני שאוכלין תרדין ושותין שכר ורוחצין במי פרת:

הדרן עלך המדיר את אשתו

וכופין אותו להוציא ולא איצטרך שמואל למיתני אלא הני דלא תנן בהו וכופין אותו להוציא אבל נשא אשה ושהה עמה עשר שנים ולא ילדה אין כופין אותו להוציא ורב החליפא בר אבמי א"ש אפי' נשא אשה ושהה עמה י שנים ולא ילדה כופין אותו להוציא תנן ואלו שכופין אותו להוציא מוכה שחין ובעל פילופס וכו'. בשלמא לר"א דרבנן קתני דאורייתא לא קתני. פי' ומשה' לא תני להו הכא בכלל ואלו שכופין דלא איצטרך תנא למיתני אלא הני מדרבנן אבל אלמנה לכ"ג וכו' שהן דאורייתא לא איצטרך ליה למיתני אלא לרב תחליפא ליתני נמי אפי' נשא אשה ושהה עמה י שנים שהוא מורבנן אלא מולא תני בהדיא ש"מ אין כופין. אמר ר"ז ל"ק הא במילי והא בשוטים. פי' הני דמתני' אי לא יצית מנגדן ליה בשוטי אבל ההיא דלא ילדה במילי כייפי' ליה ע"י נדרי ושמתא אבל לא מנגד' ליה בשוטי ולהכי לא ערבה לה בהדייהו מתקוף לה רבא דבברים לא יוסר עבד אלא א"ר הא הוא בשוטי. הכא אי אמרה הוינא בהדיה שבקי' ליה התם אע"ג דאמרה הוינא בהדיה לא שבקינן ליה. פי' במתני' אם האשה רוצה לקבל לעמוד עמו ואינה חוששת שבקי' ליה ואין כופין אותו אבל באשה שלא ילדה אע"ג דאמר' איני חוששת מן הבנים לא שבקי' ליה אלא כ"אל שכל זמן שלא יוציא זאת לא ישא אחרת א"ן לא יהיב ליה והלכך מפני שאינו דומה לתן לא ערבה בהדייהו: והרי מוכה שחין דאע"ג דאמרה הוינא בהדי' לא שבקי' ליה דתנן חוץ ממכ"ש מפני שממיקתו פי' נשא אשה ושהה נמי נשא אשה וכו' התם כי אמר הוינא בהדייהו בסהדי שלא זיקה לתן שבקי' ליה הכא אע"ג דאמר' דיירנא בהדי' בסהדי לא שבקי' ליה דעד דלא מפיק ליה א' אחירתי. תניא ר"י אומר שאלו זקן א' מאנשי ירושלים ואמר כ"ד מיני שחין הן וכלן אמרו חכמים תשמיש קשה להן ובעל ראתן קשה מכלן ממאי הוה דתניא הקיז דם ושמש הוין ליה בנים בעלי ראתן ר' הקיזו שניהם ושמש הו"ל בני (בעלי ותיקין) פי' חלשים אמר ר"פ ל"א אלא דלא טעים מידי אבל טעים מידי ליל כל מכוריו ר"י הוהו מוכבוי בעלי ראתן ר"ז לא הוה יתיב בויקי' ר"א לא עייל באהלי' ר"א ור"א אלא אכלי מביעי דההוא מבווא:

6 [מוספא ס"ו ע"ט], 7 מה"ט גיטין ע"ג, 8 [ג' ע"ג] המוקד לאספא ע"י עמרון ערך גרד א"ל, 9 [פסחים כ. מ"ק מח. ב"ב י"ז, 10 לעיל י"ז, 11 כשיל מ"ז, 12 [ב"ב כ"ג, 13]

תורה אור השלם
1. אילת אהבים ויעלת חן ידידי' י"ך בכל עת אבארתה תשגה תמיד: משלה ה' יט

לעזי רש"י
פוליוין [פוליו'ל]. מנתה צמח. אלישיני'א [אלוישינ'א]. לפנה. טיולוי'ש. צבת. פליטיט'ל [פלטיטוי'ל]. כיסא מתקפל.

מוסף רש"י
הויין לו בנים ויתקין. חלשים (נדח ז'). אס מתענה צמח תשמיש (גיטין ע"ג). בעלי ראתן. חלשים הרכה ממתת שס' להס שרן צמח (שם ונדח ז'). דלא טעים מידי. בין הקוס לתשמיש (גיטין שם).
הדרן עלך המדיר

תוספות ר"ד (המשך)
כי שלק ר"ז אשכחיה לר"ב בר יפת דיתיב וקא"ל משמיה דר"י פי' להא דרב אמר ר"י ר"ז על דא אבסוה עשרי לאלעזר ואע"ג דק"ל רב ושמואל הל' כשמואל ברבי הכא הל' כרב דקס ליה ר"י כותיה. ורב ושמואל ור"י הל' כר"י. ופי' הכא דקימו רב ור"י כדא שטתא: ור"ח ור"י זיל פסקי כשמואל משום דרתי' ר"ז להא דר"י ואמר ע"ד אבסוה שערי לאלעזר ואינו ג"ל דמשום דאמר על דא אבסוה שערי לאלעזר אינה דחי' אלא שאמר לו דשמואל פליג עליה ואינו הוא דאמר אבסוה שערי לאלעזר וק"ל שאין הלכה כשמואל מקמיה ר"י: אר"י א"ר אסי אין ר"י: א"ר א"ר אסי אין אמריתיה קמיה דשמואל אמר כגון אלמנה לכ"ג גרושה וחלוצה לכתן הדיוט. מסורת גתינה ישראל. בת ישראל לנתן ולממור. פי' שניה לעירוה נמי שהוה מדרבנן כופין אוהו להוציא כדתנן בפ' יתר מותרות גבי שניה

וכופין אותו להוציא ולא איצטרך שמואל למיתני אלא הני דלא תנן בהו וכופין אותו להוציא אבל נשא אשה ושהה עמה עשר שנים ולא ילדה אין כופין אותו להוציא ורב החליפא בר אבמי א"ש אפי' נשא אשה ושהה עמה י שנים ולא ילדה כופין אותו להוציא תנן ואלו שכופין אותו להוציא מוכה שחין ובעל פילופס וכו'. בשלמא לר"א דרבנן קתני דאורייתא לא קתני. פי' ומשה' לא תני להו הכא בכלל ואלו שכופין דלא איצטרך תנא למיתני אלא הני מדרבנן אבל אלמנה לכ"ג וכו' שהן דאורייתא לא איצטרך ליה למיתני אלא לרב תחליפא ליתני נמי אפי' נשא אשה ושהה עמה י שנים שהוא מורבנן אלא מולא תני בהדיא ש"מ אין כופין. אמר ר"ז ל"ק הא במילי והא בשוטים. פי' הני דמתני' אי לא יצית מנגדן ליה בשוטי אבל ההיא דלא ילדה במילי כייפי' ליה ע"י נדרי ושמתא אבל לא מנגד' ליה בשוטי ולהכי לא ערבה לה בהדייהו מתקוף לה רבא דבברים לא יוסר עבד אלא א"ר הא הוא בשוטי. הכא אי אמרה הוינא בהדיה שבקי' ליה התם אע"ג דאמרה הוינא בהדיה לא שבקינן ליה. פי' במתני' אם האשה רוצה לקבל לעמוד עמו ואינה חוששת שבקי' ליה ואין כופין אותו אבל באשה שלא ילדה אע"ג דאמר' איני חוששת מן הבנים לא שבקי' ליה אלא כ"אל שכל זמן שלא יוציא זאת לא ישא אחרת א"ן לא יהיב ליה והלכך מפני שאינו דומה לתן לא ערבה בהדייהו: והרי מוכה שחין דאע"ג דאמרה הוינא בהדי' לא שבקי' ליה דתנן חוץ ממכ"ש מפני שממיקתו פי' נשא אשה ושהה נמי נשא אשה וכו' התם כי אמר הוינא בהדייהו בסהדי שלא זיקה לתן שבקי' ליה הכא אע"ג דאמר' דיירנא בהדי' בסהדי לא שבקי' ליה דעד דלא מפיק ליה א' אחירתי. תניא ר"י אומר שאלו זקן א' מאנשי ירושלים ואמר כ"ד מיני שחין הן וכלן אמרו חכמים תשמיש קשה להן ובעל ראתן קשה מכלן ממאי הוה דתניא הקיז דם ושמש הוין ליה בנים בעלי ראתן ר' הקיזו שניהם ושמש הו"ל בני (בעלי ותיקין) פי' חלשים אמר ר"פ ל"א אלא דלא טעים מידי אבל טעים מידי ליל כל מכוריו ר"י הוהו מוכבוי בעלי ראתן ר"ז לא הוה יתיב בויקי' ר"א לא עייל באהלי' ר"א ור"א אלא אכלי מביעי דההוא מבווא:

6 [ח' אילי דעל דלא מפיק לה לא יהיב ליה לחיטת. 7 צ"ל ויתקין הקיזו שניהם ושמשו הו"ל בני צעלי ראסן.